

З А Т В Е Р Д Ж Е Н О
Наказ ректора
Херсонського державного
університету
11.04.2013 року № 395-Д

ПОЛОЖЕННЯ
про інституційний репозитарій
Херсонського державного університету

{із змінами, внесеними згідно із Наказом від 05.12.2018 № 1017-Д «Про внесення змін до наказу від 11.04.2013 № 395-Д «Про створення інституційного репозитарію ХДУ»»}

1. Загальні положення

1.1. Положення про інституційний репозитарій Херсонського державного університету (далі - репозитарій) визначає основні поняття, склад, призначення та завдання, принципи його наповнення та функціонування і регламентує основні засади організації та управління електронним репозитарієм університету.

1.2. Основні терміни:

Репозитарій — це електронний архів, що накопичує, систематизує, зберігає та забезпечує довготривалий відкритий доступ до творів шляхом їх архівування та самоархівування, є частиною загальної електронної колекції бібліотеки університету.

Автор - фізична особа, яка своєю творчою працею створила твір і якій належать майнові права інтелектуальної власності на нього відповідно до Цивільного кодексу України, Закону України «Про авторське право та суміжні права», іншого закону чи договору.

Твори - створені авторами у результаті творчої діяльності за особистою ініціативою, на замовлення чи в порядку виконання службових обов'язків: літературно-письмові твори –книги, брошури, статті, конспекти лекцій, аналітичні огляди, звіти, презентації тощо; ілюстрації, карти, плани, ескізи і пластичні твори, що стосуються географії, топографії, архітектури або науки; аудіовізуальні твори; твори образотворчого мистецтва; фотографічні твори; інші твори, представлені в електронній (в тому числі цифровій) формі, яку може зчитувати комп'ютер (ст. 433 Цив. кодексу України, ст. 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права»).

Відкритий доступ (ВД) - розміщення у мережі Інтернет матеріалів, доступ до яких дозволений правовласниками. Технічне здійснення доступу всім охочим надається у будь-який час і без обмежень.

Депозитор — особа, яка має право розміщувати твори у Репозитарії відповідно до повноважень (автор, депозитор-бібліотекар, депозитор редакції журналу тощо).

Архівування — розміщення творів у Репозитарії депозитором.

Самоархівування — самостійне розміщення у Репозитарій власного твору автором, який зареєстрований адміністратором Репозитарію.

Договір приєднання - договір, умови якого встановлені Університетом, і який може бути укладений лише шляхом приєднання автора до договору в цілому. Автор не може запропонувати свої умови договору (п.1 ст.634 Цивільного кодексу України).

Інтелектуальні права на твір включають виняткове право і особисті немайнові права.

Особисті немайнові права автора включають право авторства, право на ім'я, право на недоторканність твору, право на обнародування твору.

Виняткове (виключне) право - це майнове право. Виняткове право може належати одному або декільком фізичним чи юридичним особам (правовласникам).

Правовласник може на свій розсуд вирішувати або забороняти іншим особам використання результату інтелектуальної діяльності.

Академічний текст – авторський твір наукового, науково-технічного та науково-навчального характеру у формі дисертації, кваліфікаційної випускної роботи, наукового видання, наукової статті, звіту у сфері наукової і науково-технічної діяльності, депонованої наукової роботи, підручника, навчального посібника, інших науково- та навчально-методичних праць.

Відкриті дані – інформація, що не має обмежень для оприлюднення (тобто не містить інформації з обмеженим доступом) і подана у форматі, що уможливорює її автоматизоване оброблення електронними засобами, відкритий доступ до неї, а також її подальше використання.

Дисертація – кваліфікаційна наукова робота, яка відображає наукові результати досліджень автора та представлена для здобуття наукового ступеня доктора філософії (кандидата наук) або доктора наук.

Кваліфікаційна випускна робота здобувача вищої освіти – самостійна робота, яка готується з метою публічного захисту для здобуття ступеня вищої освіти молодшого бакалавра, бакалавра чи магістра або освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста.

Наукове видання – твір (узагальнююча наукова праця, монографія, збірник наукових праць, збірник документів і матеріалів, тези та матеріали наукових конференцій, автореферат дисертації, препринт, словник, енциклопедія, науковий довідник або покажчик, наукове періодичне видання тощо) наукового характеру, що пройшов процедуру наукового рецензування та затвердження до друку вченою (науковою, науково-технічною, технічною) радою наукової установи або вищого навчального закладу, редакційно-видавниче опрацювання, виготовлений шляхом друкування, тиснення або в інший спосіб, містить інформацію про результати наукової, науково-технічної, науково-педагогічної, науково-організаційної діяльності, теоретичних чи експериментальних досліджень (науково-дослідне видання); підготовлені науковцями до публікації тексти пам'яток культури, історичних документів чи літературних текстів (археографічне або джерелознавче видання); науково систематизовані дані чи матеріали, що відображають

історію науки та сучасний стан наукового знання (науково-довідкове або науково-інформаційне видання), призначені для поширення, що відповідають вимогам національних стандартів, інших нормативних документів з питань видавничого оформлення, поліграфічного і технічного виконання.

Інші терміни в цьому Положенні вживаються у значеннях, наведених у Законах України «Про інформацію», «Про науково-технічну інформацію», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про вищу освіту», «Про інноваційну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», Положенні.

{Пункт 1.2 доповнено згідно з Наказом від 05.12.2018 № 1017-Д}.

1.3. Репозитарій Херсонського державного університету (далі eKhSUIR) - електронний архів, що накопичує документи наукового, освітнього та методичного призначення, створені працівниками будь-якого структурного підрозділу ХДУ, аспірантами чи студентами університету, а також надає до них постійний безкоштовний повнотекстовий доступ через Інтернет. Репозитарій ХДУ є частиною загальної електронної колекції бібліотеки ХДУ.

1.4. Назва репозитарію eKhSUIR є скороченням повної назви електронного Інституційного Репозитарію Херсонського Державного Університету англійською мовою Electronic Kherson State University Institutional Repository. Адреса репозитарію в Інтернеті: <http://ekhsuir.kspu.edu/>

1.5. Репозитарій формується та функціонує відповідно з наступними документами:

- Положення про бібліотеку університету;
- Положення про інституційний репозитарій ХДУ;
- Закон України "Про бібліотеки і бібліотечну справу" (№ 32/95-ВР від 27.01.1995);
- Закон України "Про авторське право і суміжні права" (№ 3792-12 від 23.12.1993), що встановлює авторське право на комп'ютерні програми для ЕОМ, електронні видання, бази даних, літературні письмові твори; Закон України "Про Національну програму інформатизації" (№ 74/98-ВР від 04.02.1998) та Закон України "Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 - 2015 роки" (№ 537-V від 09.01.2007), які визначають стратегію розв'язання проблеми забезпечення інформаційних потреб та інформаційної підтримки соціально-економічної, екологічної, науково-технічної, національно-культурної та іншої діяльності;
- Закон України "Про електронні документи та електронний документообіг" від 22.05.2003 № 851, який поширюється на відносини, що виникають у процесі створення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, використання електронних документів;
- Закон України "Про захист інформації в автоматизованих системах", який встановлює основи регулювання правових відносин щодо захисту інформації в автоматизованих системах за умови дотримання права

власності громадян України на інформацію та права доступу до неї (№ 80/94-ВР від 05.07.1994);

- ГОСТ 7.1-2003. Библиографическая запись. Библиографическое описание (міждержавний стандарт); ГОСТ 7.82—2001. Библиографическая запись. Библиографическое описание электронных ресурсов (міждержавний стандарт).
- Положення про Національний репозитарій академічних текстів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 19 липня 2017 р. № 541. *{Пункт 1.5 доповнено згідно з Наказом від 05.12.2018 № 1017-Д}*

До Положення у мотивованих випадках за наказом ректора або за рішенням Вченої ради можуть вноситися відповідні зміни.

2. Призначення, мета, завдання та функції репозитарію:

2.1. Основне призначення eKhSUIR - накопичення, систематизація та зберігання в електронному вигляді інтелектуальних продуктів університетської спільноти, надання відкритого доступу до них засобами Інтернет-технологій, поширення цих матеріалів у середовищі світового науково-освітнього товариства.

2.2. Мета та завдання eKhSUIR:

- забезпечити місце і спосіб централізованого і довготривалого зберігання в електронному вигляді повних текстів творів;
- сприяти зростанню популярності університету шляхом представлення його наукової продукції у глобальній мережі. Збільшити цитованість наукових публікацій працівників ХДУ шляхом забезпечення вільного доступу до них за допомогою Інтернету;
- створити надійну і доступну систему обліку публікацій наукових робіт факультетів і окремих працівників;

2.3. Репозитарій eKhSUIR, орієнтований на науковців, викладачів, аспірантів та студентів, виконує наступні функції:

- навчальну, що спрямована на сприяння навчальному процесу;
- наукову, що спрямована на сприяння науково-дослідницькому процесу довідково-інформаційну, що спрямована на задоволення інформаційних запитів з різних галузей знань;
- поповнення бібліотечного фонду оригінальними електронними документами та електронними копіями друкованих видань та їх збереження.

3. Управління репозитарієм

3.1. Загальне управління eKhSUIR здійснює Координаційна рада з роботи над університетським репозитарієм, до якої входять ректор, перший проректор, проректор з наукової роботи, директор бібліотеки, начальник відділу розвитку інфраструктури трансферту технологій, завідувач інформаційно-бібліографічним відділом бібліотеки, системний адміністратор, завідувач відділом з питань інтелектуальної власності.

3.2. Бібліотека університету виступає координатором і основним виконавцем процесу створення репозитарію.

3.3. Технічну та програмну підтримку, працездатність програмних засобів забезпечує відділ розвитку інфраструктури трансферу технологій.

3.4. За збереження електронних документів репозитарію відповідає бібліотека університету.

3.5. Усі суперечливі питання щодо включення або вилучення документів із репозитарію, коло осіб, які можуть розміщувати свої документи, перелік документів і порядок їх розміщення вирішує Рада.

3.6. За потребою до роботи з університетським репозитарієм долучаються працівники будь-якого відділу бібліотеки або відділу забезпечення АІК інфраструктури, завідувачі кафедр.

4. Склад репозитарію

4.1. Університетський репозитарій eKhSUIR є універсальним за змістом науковим зібранням. Структура університетського репозитарію складається із спільнот (фондів) факультетів та науково-дослідницьких університетських підрозділів у кореновому каталозі. Кожна спільнота може мати колекції: «Наукові роботи», «Навчальні видання», «Наукові роботи студентів» та інші. Особлива спільнота, що включена до коренового каталогу - «Alma Mater» - зібрання з історії університету (сучасні твори, електронні копії рідкісних видань з фондів бібліотеки, народного музею університету, що стосуються історії університету, копії рукописів видатних учених університету та інше). Якщо необхідно - за рішенням Координаційної ради можуть створюватись інші спільноти та колекції.

4.2. Тематичний склад визначається факультетами відповідно до наукового та навчального процесів університету. До репозитарію можуть бути залучені:

- статті, монографії, підручники, методичні матеріали, тематичні збірки, матеріали конференцій (препринти або постпринти);
- наукові публікації працівників ХДУ, здійснені в інших видавництвах, за умови відсутності заборони на їх розміщення в репозитарії з боку видавництв;
- автореферати дисертацій, що захищені працівниками ХДУ;
- інші матеріали наукового, освітнього або методичного призначення за бажанням їх автора.
- дисертації на здобуття наукових ступенів та автореферати дисертацій;
- кваліфікаційні випускні роботи здобувачів вищої освіти.

{Пункт 4.2 доповнено згідно з Наказом від 05.12.2018 № 1017-Д}

4.3. За видами електронних ресурсів репозитарій не має обмеження. Це можуть бути будь-які електронні текстові дані, електронні числові дані, електронні картографічні дані, електронні зображення (відео, презентації), електронні звукові дані, електронні інтерактивні мультимедіа.

4.4. Хронологічні рамки для репозитарію не встановлюються.

4.5. За рівнем доступності документи в репозитарії можуть бути у відкритому доступі або за бажанням автора у авторизованому доступі.

5. Принципи створення і функціонування репозитарію

5.1. eKhSUIR є веб-орієнтована, кумулятивна та постійна база даних (цифрових копій документів), що визначені однією організацією – Університетом.

5.2. Репозитарій створюється за допомогою програмного забезпечення відкритого доступу DSpace, розробки Массачусетського технологічного інституту, що підтримує протокол обміну метаданими OAI-PMH (Open Access Initiative Protocol for Metadata Harvesting), дозволяючи тим самим інтегрувати електронний репозитарій у міжнародні реєстри ROAR, OpenDOAR та інші.

5.3. Репозитарій поповнюється документами шляхом самоархівування твору автором або є шляхом передачі документу до бібліотеки. Для отримання можливості самоархівування автори повинні зареєструватись та отримати відповідні права для роботи.

Адміністратор репозитарію реєструє авторів, надаючи їм права депозитора.

5.4. Депозитором може бути як автор, так і уповноважений працівник бібліотеки. За бажанням автора його роботу може розміщувати у репозитарії депозитор-бібліотекар. При цьому автор надає у бібліотеку електронну версію роботи в будь-якому форматі, що читається машиною, і набір ключових слів трьома мовами: українською, російською та англійською.

5.5. Підтримуються всі файлові формати, в яких створені ресурси. Однак, рекомендуються для використання певні формати у кожному з видів:

Формати, що рекомендуються для застосування, при розміщенні матеріалів		
Матеріал	Назва формату	Розширення
Текст	Adobe PDF, Microsoft Word	pdf
Презентація	Microsoft Powerpoint	ppt
Таблиці	Microsoft Excel	xls
Зображення	JPEG, GIF	jpg, gif
Аудіо	WAV, MP3	wav, mp3
Відео	MPEG	mpeg, mpg, mpe

5.6. Роботи аспірантів і студентів будуть розміщені за наявності рекомендації наукового керівника, який реєструється у репозитарії і підтверджує свою рекомендацію.

5.7. За проханням автора електронна публікація вилучається з відкритого доступу або замінюється прихованою формою повного тексту, це здійснюється бібліотекарем.

5.8. Якщо факультет (наукова рада факультету) визнають низький рівень роботи, що представлена автором у факультетській спільноті репозитарію Координаційна рада дає доручення адміністратору eKhSUIR вилучити цей документ.

5.9. Публікації, що передаються у репозитарій, забезпечуються заголовками, прізвищами авторів, анотацією (якщо вона є) мовою оригіналу та ключовими словами українською, російською та англійською мовами.

6. Авторський договір

6.1. Відкритий доступ не віднімає авторського права. Особисті немайнові права автора не відчужувані і зберігаються за ним незалежно від способу публікації. Виняткове право на твір автор реалізує, добровільно ухвалюючи рішення про представлення своєї публікації в Інтернет і підтверджуючи це у Авторському договорі в електронному або паперовому вигляді.

6.2. Твір не може бути розміщений у eKhSUIR, якщо він порушує права людини на таємницю її особистого та сімейного життя, завдає шкоду громадському порядку, здоров'ю та моральному стану особистості, містить інформацію, що охороняється державою.

6.3. Підписуючи Авторський договір автор передає Університету на безоплатній основі невиняткові права на використання твору:

- на внесення твору у базу даних eKhSUIR;
- на відтворення твору чи його частин у електронній формі, не змінюючи її змісту;
- на виготовлення електронних копій твору для постійного архівного зберігання;
- на використання твору без одержання прибутку та на виготовлення його копій для некомерційного розповсюдження;
- на надання електронних копій твору для відкритого доступу в мережі Інтернет.

6.4. У Авторському договорі автор підтверджує, що розміщуючи роботу у eKhSUIR він не порушує прав третіх осіб (інших авторів або видавництва).

6.5. Авторським договором автор підтверджує, що на момент розміщення твору у eKhSUIR лише йому належать виняткові майнові права на твір, що вони ні повністю, ні частково нікому не передані (не відчужені), що майнові права на твір ні повністю, ні частково не є предметом застави, судового спору або претензій з боку третіх осіб.

6.6. Автор несе всі види відповідальності перед третіми особами, що заявили свої права на твір, відшкодовує Університету всі витрати, спричинені позовами третіх осіб про порушення авторських та інших прав на твір.

6.7. У випадку, коли твір створено у співавторстві, кожний з авторів приймає умови цього договору розміщуючи такий твір в eKhSUIR.

6.8. Автор зберігає за собою право використовувати самостійно чи передавати аналогічні права на використання твору третім особам.

6.9. Авторський договір може бути розірваний на вимогу автора, якщо він позбавляється майнових прав на твір, які мав на момент розміщення твору у репозитарії відкритого доступу, а також якщо договір містить інші умови, обтяжливі для автора. Тоді він сам або за допомогою адміністратора вилучає роботу з репозитарію.